
Od založení do roku 1989

Myšlenky rozšířit počet československých vysokých škol a decentralizovat naše vysoké školství se formovaly již před 2. světovou válkou. Cílem bylo jednak dosáhnout úroveň některých pokrokových evropských států, jednak vytvořit podmínky k tomu, aby intelektuální potenciál fakult vysokých škol vnášel do co nejširšího prostředí duchovní, sociální a morální nazírání, nezbytné k pokroku národa.

Po skončení 2. světové války se tyto myšlenky aktualizovaly; přispěla k tomu i skutečnost, že po několikaletém uzavření českých vysokých škol byl u nás nedostatek vysokoškolsky vzdělaných odborníků. V projevu ve Východočeském rozhlasu 25. července 1945 doc. Jan Bedrna mj. uvedl, že např. v Belgii, Maďarsku a Itálii připadá jedna lékařská fakulta na dva až dva a půl milionu obyvatel. Obdobně i prezident ČSR Dr. Edvard Beneš, když při přijetí královéhradecké delegace 10. srpna 1945 přivítal myšlenku zřídit v Hradci Králové lékařskou fakultu, vyjádřil své přesvědčení, že bychom v republice měli mít asi na dva miliony obyvatel jednu univerzitu.

Proč právě Hradec Králové?

Královéhradecká pobočka Lékařské fakulty UK byla první nově zřízenou čs. vysokou školou po skončení 2. světové války. Otázkou, proč padla volba právě na Hradec Králové, se podrobně zabývá samostatná kapitola v publikaci "Lékařská fakulta Univerzity Karlovy v Hradci Králové - 1945 - 1995", vydaná k oslavě 50. výročí školy. Stručně lze říci, že tu příhodně spolupůsobila vysoká vědecká úroveň přednostů tehdejší Všeobecné veřejné okresní nemocnice v Hradci Králové, podpora občanů města a celých východních Čech a porozumění správních orgánů a představitelů Univerzity Karlovy. Rektor Univerzity Karlovy prof. Jan Bělehrádek se plně ztotožňoval s myšlenkou prezidenta Beneše decentralizovat čs. vysoké školství a navíc královéhradeckou nemocnici a některé její vůdčí osobnosti (Jan Bedrna, Jan Maršálek) poznal již za války. Velké úsilí pro zřízení pobočky Lékařské fakulty UK v Hradci Králové vynaložil také tehdejší děkan pražské Lékařské fakulty UK prof. Josef Čančík.

Zakladatelé a první učitelé královéhradecké lékařské fakulty

V roce 1945 měla královéhradecká okresní nemocnice devět primariátů a byla tak jednou z nejmodernějších mimopražských nemocnic nejen po stránce výstavby, ale i po stránce diferenciací oborů lékařské péče. Zcela mimořádné také bylo, že na primářských místech, díky osvícenému postoji okresního zastupitelstva z období třicátých let, působilo šest docentů a habilitaci sedmému pozdržela jenom okupace. Habilitovaní primáři královéhradecké nemocnice se stali spoluzakladateli nové fakulty a jejími prvními učiteli. Byli to chirurg doc. MUDr. Jan Bedrna, patolog doc. MUDr. Antonín Fingerland, internista doc. MUDr. Pavel Lukl, gynekolog a porodník doc. MUDr. Jan Maršálek, ortoped doc. MUDr. Jaroslav Vavřda a dermatolog MUDr. Břetislav Janoušek. Učitelský sbor pobočky byl pak doplněn podle návrhu profesorského sboru mateřské Lékařské fakulty Univerzity Karlovy.

Obrovské dílo výše jmenovaných zakladatelů královéhradecké fakulty, zejména obětavého organizátora, vědce a vynikajícího chirurga, pozdějšího akademika Jana Bedrny a nekompromisního strážce vědeckosti lékařské práce, patologa prof. MUDr. Antonína Fingerlanda, DrSc., je podrobně osvětleno v publikaci "Lékařská fakulta Univerzity Karlovy v Hradci Králové - 1945 - 1995".

Lékařská fakulta v Hradci Králové byla založena původně jako pobočka LF UK v Praze dekretem prezidenta Československé republiky Dr. Edvarda Beneše ze dne 13. října 1945.

První rok činnosti královéhradecké lékařské fakulty probíhal úspěšně, ač v nepříznivé porevoluční době. V listopadu 1945 byli do učitelského sboru jmenováni: doc. MUDr. Jan Bedrna pro obor chirurgie, doc. MUDr. Vladimír Dvořák pro obor hygieny, doc. MUDr. Antonín Fingerland pro obor patologické anatomie, MUDr. Libuše Fučíková pro obor normální anatomie, doc. MUDr. Břetislav Janoušek pro obor dermatologie a venerologie, MUDr. Eduard Knobloch pro obor soudního lékařství, mimořádný profesor MUDr. Zdeněk Köcher pro obor farmakologie a farmakognosie, doc. MUDr. RNDr. Bohumil Krajník pro obor všeobecné lékařské biologie, doc. MUDr. Pavel Lukl pro obor vnitřního lékařství, doc. MUDr. Jan Maršálek pro obor porodnictví a ženských nemocí, doc. MUDr. Karel Měšťan pro obor stomatologie, řádný profesor MUDr. František Smetánka pro obor fyziologie, doc. MUDr. MrPh. Stanislav Škramovský pro obor lékařské chemie, doc. MUDr. Jan Vanýsek pro obor očního lékařství a doc. MUDr. Rudolf Vávra pro obor všeobecné a experimentální patologie.

Vedením psychiatrické kliniky byl od 24. prosince 1945 pověřen doc. MUDr. Stanislav Krákora. Dětskou kliniku od 22. ledna 1946 vedla MUDr. Božena Vávrová, po její rezignaci byl vedením kliniky pověřen dne 27. září 1946 doc. MUDr. Jiří Blecha. Sociální lékařství vedl od 25. února 1946 doc. MUDr. Alois Guttwirth. Pro obor ortopedie obdržel pověření 28. června 1946 doc. MUDr. Jaroslav Vavrda. Profesor MVDr. RNDr. Vlastimil Vrtiš byl pověřen 25. září 1946 vedením histologie a embryologie.

Pro první roky existence královéhradecké pobočky Lékařské fakulty UK bylo příznačné, že kromě výuky, vědecké práce a léčebné činnosti se museli všichni vedoucí kateder a přednostové klinik věnovat náročné činnosti organizační. K tomu přistupovaly i úkoly vyplývající z potřeby obnovy zdravotnictví v regionu a vzdělávací a osvětová činnost. Nicméně pedagogická a vědecká činnost pobočky se úspěšně rozvíjela, a tak profesorský sbor koncem roku 1948 požádal ministra školství o konečné rozřešení právního postavení pobočky, a to buď zřízením univerzity v Hradci Králové nebo samostatné lékařské fakulty, nebo změnou pobočky v řádnou fakultu Univerzity Karlovy.

Přeměna pobočky na Vojenskou lékařskou akademii

Namísto vyřízení této žádosti však byla pobočka rozkazem prezidenta republiky z 15. srpna 1951 přeměněna na Vojenskou lékařskou akademii (VLA). Ani s odstupem doby není snadné éru VLA, trvající do roku 1958, objektivně hodnotit. Byla zde větší materiální podpora školy, a ta se promítla i do možností a výsledků vědecké práce. Ale na druhé straně vojensko-politické, totalitní řízení školy s pomocí sovětských poradců rozhodně neprospívalo univerzitnímu duchu.

Léta 1945-1958 v chronologickém přehledu

- květen 1945 - doc. Jan Maršálek a doc. Jan Bedrna jednají v Praze s rektorem UK prof. Janem Bělehrádkem.
- 8. června 1945 - Revoluční městský národní výbor v Hradci Králové jednomyslně schválil návrh vybudovat lékařskou fakultu.
- 3. července 1945 - zástupci ministerstva školství, Karlovy univerzity, MNV a ONV v Hradci Králové byl podepsán zakládací protokol.
- 14. září 1945 - při univerzitní manifestaci je ustavena Společnost pro vybudování univerzity v Hradci Králové.
- 13. října 1945 - prezident Československé republiky Dr. Edvard Beneš podepsal dekret o zřízení pobočky lékařské fakulty Univerzity Karlovy v Hradci Králové.
- 7. listopadu 1945 - je zahájena fakultní činnost, ustaven je Spolek mediců.
- 25. listopadu 1945 - za účasti představitelů všech čs. vysokých škol je slavnostně otevřena pobočka Lékařské fakulty UK v Hradci Králové.
- 26. listopadu 1945 - jsou zahájeny školní přednášky.
- 15. dubna 1946 - se uskutečňuje první promoce.
- 30. června 1946 - pobočku navštívil prezident republiky Dr. Edvard Beneš.
- 14. srpna 1947 - prezident republiky jmenoval 11 řádných a 8 mimořádných profesorů.
- 25. listopadu 1948 - vedení pobočky žádá ministra školství o dořešení právního postavení školy (přeměnu pobočky ve fakultu).
- 1. srpna 1951 - rozkazem prezidenta republiky je pobočka přeměněna na Vojenskou lékařskou akademii.
- 31. srpna 1958 - rozkazem ministra národní obrany je VLA zrušena a od
- 1. září 1958 - se škola stává fakultou Univerzity Karlovy.

Opět ve svazku Univerzity Karlovy

Ke dni 31. srpna 1958 byla VLA zrušena a škola se stala jednou z fakult Univerzity Karlovy. Současně se zcivilněním Lékařské fakulty byl z některých vojenských kateder a klinik vytvořen Vojenský lékařský výzkumný a doškolovací ústav Jana Ev. Purkyně - VLVDÚ JEP, po listopadu 1989 přeměněný na Vojenskou lékařskou akademii Jana Ev. Purkyně - VLA JEP. Je třeba říci, že úzká vědecká spolupráce škol - Lékařské fakulty UK, VLA, VLVDÚ JEP a VLA JEP byla přínosem.

Dnem 1. září 1958 začalo nové období historie fakulty, obnovením Lékařské fakulty Univerzity Karlovy v Hradci Králové jako jedné ze samostatných fakult Karlovy univerzity. Došlo k dalšímu rozvoji vědecké a léčebné činnosti. Od roku 1958 prováděl prof. MUDr. J. Procházka, DrSc. operace srdce s použitím mimotělního oběhu. Pod vedením prof. MUDr. R. Petra, tvůrce naší moderní neurochirurgie a pozdějšího akademika, se úspěšně rozvíjela práce neurochirurgické kliniky, která později vyústila do vybudování nového, špičkově vybaveného pavilonu. Prioritní výsledky byly dosaženy zásluhou doc. MUDr. J. Erbena, CSc. v hemodialyzační léčbě. Koncem šedesátých let byla v Hradci Králové provedena úspěšná transplantace ledvin.

70. a 80. léta

Léta 70. a 80. byla obdobím normalizace. Nejsmutnější stránkou tohoto období byla skutečnost, že v důsledku normalizačních opatření byli čtyři profesori zbaveni funkcí vedoucích kateder, z patnácti docentů byla většina přeznamenána do funkcí odborných asistentů nebo vědeckých pracovníků. Mnozí dřívější učitelé měli zákaz vyučovat a publikovat.

Na výsledky dosažené v šedesátých letech navazovaly pedagogická, vědecká a léčebná činnost v období sedmdesátých a osmdesátých let. Nebyla to pro činnost školy jednoduchá doba, ale královéhradecká Lékařská fakulta UK měla

naštěstí i v těchto letech ve svých řadách dost pracovníků, kteří nepřipustili, aby se tvořivá činnost deformovala v rutinu. Chirurgická klinika, vedená prof. Procházkou, neustále rozšiřovala repertoár srdečních operací, v oblasti radiologie a rentgenologie došlo vedle zdokonalující se diagnostiky i k rozvoji léčebných metod (např. vyřazení části krevního řečiště před operací ledvin nebo cílená cévní perfuze onemocnělých orgánů cytostatiky). K diagnostické zobrazovací metodám přibyl ultrazvuk a počítačová tomografie, rozšířilo se endoskopické vyšetřování zažívacího traktu pomocí přístrojů s vláknovou optikou atd.

Po předcházejících diplomatických jednáních bylo na přímou žádost ministerstva zahraničních věcí a ministerstva zdravotnictví Kuvajtu ministerstvem školství a ministerstvem zdravotnictví ČSSR vysláno do Kuvajtu 12 členů Lékařské fakulty a Fakultní nemocnice v Hradci Králové. Byli prvními lékaři z ČSSR, kteří v Kuvajtu působili a významně se podíleli na rozvoji kuvajtského zdravotnictví a výuce na nově zřízené lékařské fakultě. Spolupráce byla zahájena v roce 1968 a je dosud vysoce ceněna.